



กิจการเพื่อสังคม...ไม่หวังผลกำไรหรือ กรณีศึกษาร้าน **Green Ladies** อ่องกง

จิตอุษา ชันทอง

อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

E-mail: jitusa@g.swu.ac.th

สวัสดี ท่านผู้อ่านทุกท่าน ในปัจจุบันนี้กิจการเพื่อสังคม (social enterprise) กำลังเป็นที่รู้จักและแพร่หลายในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งผู้อ่านบางท่านอาจจะกำลังสงสัยว่า กิจการเพื่อสังคมนั้นคืออะไร ประกอบธุรกิจแบบไหน แล้วถ้าเค้าทำ กิจการเพื่อสังคม เค้าจะไม่ต้องการทำอะไรเลยจริงหรือ แม้แต่ตัวผู้เขียนเอง เมื่อได้ยินคำว่ากิจการเพื่อสังคมครั้งแรกก็ยังสับสนว่าเป้าหมายที่แท้จริงของการดำเนินกิจการเพื่อสังคมคืออะไร ต่างจาก CSR ที่ได้เราได้ยินกันอยู่บ่อย ๆ หรือไม่ ต้องการทำอะไรไหม ถ้าเป็นเพื่อสังคมแล้ว ก็น่าจะเป็นกิจการที่ไม่มุ่งหวังกำไรเป็นแน่แท้ เมื่อได้ศึกษามากขึ้นจึงได้รู้ว่าสิ่งที่ผู้เขียนเข้าใจในตอนแรกช่างไม่ถูกต้องเอาเสียเลย

หากเราพูดถึงเรื่องของธุรกิจ เราก็มักนึกภาพถึงกิจการใด ๆ ก็ตามที่มีการดำเนินธุรกิจโดยเน้นที่ผลกำไรจากการประกอบธุรกิจเป็นหลัก ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากผลกำไรนั้นก็ต้องเป็นเจ้าของ

กิจการ หรือผู้ถือหุ้น และเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของกิจการให้ลูกค้าหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้ กิจการก็จะจัดโครงการเพื่อแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการดูแลเอาใจใส่สิ่งแวดล้อม ร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม รับผิดชอบต่อผู้บริโภค หรือประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ท่านผู้อ่านคงคุ้นเคยกันดีว่าเป็นส่วนหนึ่งของ CSR (corporate social responsibility) หรือการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมนั่นเอง หากแต่กิจการเพื่อสังคมแตกต่างจาก CSR ตรงที่ **กิจการเพื่อสังคมมีเป้าหมายของการประกอบธุรกิจเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก** เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างผลกำไรที่กิจการได้รับให้กลับคืนมายังสังคม เน้นการสร้างนวัตกรรมหรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ท่านผู้อ่านก็จะเห็นได้ว่า กิจการเพื่อสังคมก็เป็นองค์การธุรกิจที่แสวงหากำไรจากการ

ประกอบธุรกิจเหมือนองค์กรที่มุ่งหวังกำไรโดยทั่วไป เพียงแต่ผลกำไรไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของกิจการเพื่อสังคม หากแต่การทำกำไรนั้นนอกจากเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจแล้ว เป้าหมายหลักคือการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มคนด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ให้มีความยั่งยืนตลอดไป

จากสิ่งที่คุณเขียนได้เล่าให้ฟังข้างต้น ท่านผู้อ่านคงอยากรู้แล้วใช่ไหมว่ากิจการเพื่อสังคมมันเป็นอย่างไร แล้วบริษัทใดที่ทำการงานเช่นนั้น เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกิจการเพื่อสังคมแห่งหนึ่งที่คุณเขียนได้มีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมและเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าแห่งนี้ ซึ่งเป็นร้านขายเสื้อผ้าและสินค้าแฟชั่นมือสอง เวลาที่เราพูดถึงร้านขายสินค้ามือสอง หลาย ๆ คนมักจะนึกถึงความเก่าล้าสมัยของสินค้าหรือสภาพของร้านที่ไม่น่าเข้าไปเลือกชม หากแต่ร้านขายสินค้าแฟชั่นมือสอง *"Green Ladies"* ที่ฮ่องกงกลับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะที่นี่เป็นร้านขายเสื้อผ้าและสินค้าแฟชั่นมือสองของสุภาพสตรีที่มีการตกแต่งร้านอย่างโดดเด่น พร้อมสินค้าแฟชั่นมากมายหลากหลายชนิดที่มีคุณภาพดี สวยงามและทันสมัย ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า หรือเครื่องประดับต่าง ๆ ที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นอย่างดีจากทีมงานของร้านก่อนนำออกมาวางจำหน่าย และหากวันนั้นท่านผู้อ่านโชคดีเหมือนผู้เขียนก็มีโอกาสที่จะเจอกระเป๋ามือสองยี่ห้อดังใบสวยงามขายในร้านนี้ด้วยราคาที่น่าคบหาก็คงเป็นได้

ร้าน Green Ladies ก่อตั้งโดย St. James' Settlement ซึ่งเป็นองค์กรการกุศล ในปี พ.ศ.2551 เป็นแนวธุรกิจเพื่อสังคมเชิงนิเวศ (eco social enterprise) ที่มีรูปแบบการดำเนินธุรกิจในลักษณะของการฝากขายสินค้าเป็นรายแรกในฮ่องกง วัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้ง คือ การช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการจำหน่ายสินค้าแฟชั่นมือสองควบคู่ไปกับการช่วยเหลือสังคมจากรายได้ของการขายสินค้า ซึ่งจะมีผู้ได้รับประโยชน์ 3 กลุ่มจากการดำเนินธุรกิจนี้ภายใต้แนวคิด *"3 Wins Eco"* ได้แก่

1. **ผู้ฝากขาย (consignor wins)** เน้นที่กลุ่มลูกค้าสุภาพสตรีที่มีเสื้อผ้า เครื่องประดับเหลือใช้ จึงเป็นโอกาสอันดีที่สามารถสร้างรายได้จากการขายสินค้ามือสองของตัวเอง แม้จะไม่มากแต่ก็เป็นการไม่ทิ้งสิ่งของเหล่านั้นไปอย่างเปล่าประโยชน์



2. **ลูกค้า (customer wins)** ได้มีโอกาสเลือกซื้อสินค้าคุณภาพดี สวยงาม ทันสมัยในราคาย่อมเยา และยังเป็นการสร้างนิสัยที่ดี เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการเลือกใช้สินค้ามือสองอีกด้วย

3. **สังคม (society wins)** ธุรกิจนี้มองถึงประโยชน์ที่กลับคืนไปยังสังคม โดยเน้นที่การดูแลสิ่งแวดล้อมจากสินค้ามือสอง เช่น การรับบริจาคถุงกระดาษที่ใช้แล้วเพื่อนำกลับมาใช้สินค้าให้ลูกค้าแทนการซื้อถุงใหม่ หรือการรับบริจาคเสื้อผ้า เครื่องประดับที่ชำรุดเพื่อนำไปรีไซเคิลให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ควบคู่ไปกับการเน้นการสร้างงานให้กับกลุ่มสุภาพสตรีวัยกลางคนเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นจากการมีงานทำ

แนวทางการดำเนินธุรกิจที่สำคัญของร้าน Green Ladies คือ การรับฝากขายสินค้าแฟชั่นมือสองของสุภาพสตรีที่มีคุณภาพดี สภาพดี สวยงาม ทันสมัย (ไม่นานเกินกว่า 3 ปี) ภายใต้โลโก้ *"Secondhand Fashion, Valuable Fashion"* แต่ก็มีข้อจำกัดของสินค้าบางประเภทอยู่บ้าง ซึ่งสินค้าเหล่านี้ทางร้านจะไม่รับฝากขาย เช่น เสื้อผ้าสุภาพบุรุษ เสื้อผ้าเด็ก ชุดนอน ชุดชั้นใน หรือเสื้อผ้าที่ทางร้านเล็งเห็นว่าไม่เหมาะสมต่อการวางขาย เมื่อมีการรับฝากขายสินค้าก็จะมีการเซ็นสัญญาข้อตกลงกันระหว่างผู้ฝากขายกับทางร้าน โดยทางร้านจะนำสินค้าออกวางขายให้เป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน เพื่อให้ลูกค้าที่แวะมาเป็นประจำได้เลือกซื้อสินค้าแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาและสินค้ายังไม่สามารถขายได้ กรรมสิทธิ์ในสินค้าจะตกเป็นของทางร้านทันทีซึ่งทางร้านมีสิทธิ์ที่จะลดราคาสินค้าเพื่อขายหรือสามารถนำไปบริจาคให้มูลนิธิ องค์กรการกุศลต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสังคมต่อไป โดยผู้ฝากขายไม่มีสิทธิ์ที่จะเรียกสินค้านั้นกลับคืนเมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามข้อตกลงแล้ว แต่ถ้าสินค้าสามารถขายออกไปได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็จะมีข้อตกลงเกี่ยวกับการแบ่งผลตอบแทนกันระหว่างร้านและผู้ฝากขายในอัตรา 70:30 ของผลกำไร โดยทางร้าน



จะโอนเงินเข้าบัญชีของผู้ฝากขายภายในเดือนถัดไป แต่ทั้งนี้เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการร้านที่ค่อนข้างสูง ทางร้านก็จะมีกำไรหรือขาดทุนให้ผู้ฝากขายเลือกรับผลตอบแทนเพียง 10-20% ของผลกำไรหรือเลือกที่จะไม่รับเงินใดๆ และบริจาครายได้จำนวนนั้นให้กับทางร้านเพื่อนำเงินจำนวนนั้นไปช่วยเหลือสังคมต่อไป

มาถึงตรงนี้ ท่านผู้อ่านคงเห็นแล้วว่า Green Ladies แม้จะเป็นกิจการเพื่อสังคม แต่หลักของการประกอบธุรกิจไม่ได้แตกต่างไปจากธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรโดยทั่วไปเลย นั่นคือ ทางร้านยังคงมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจและการบริหารงาน วัตถุประสงค์ของการประกอบธุรกิจยังคงเป็นการหารายได้และการทำกำไรจากสินค้าที่รับฝากขาย แม้จะมีผลตอบแทนให้กับผู้ฝากขายแต่ก็ในสัดส่วนที่น้อยกว่ามากเมื่อเทียบกับสัดส่วนผลตอบแทนที่ทางร้านได้รับ รวมถึงเงื่อนไขต่างๆ ในการรับฝากขาย ก็ถือเป็นการหมุนเวียนของสินค้าภายในร้านเพื่อสร้างรายได้จากการขายให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีเทคนิคของการจูงใจให้ผู้ฝากขายเลือกรับอัตราผลตอบแทนที่น้อยกว่าหรือไม่รับผลตอบแทนเลย ซึ่งล้วนแต่เป็นการหากำไรกลับคืนให้ทางร้านทั้งสิ้น หากแต่กิจการเพื่อสังคมนั้นมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากกิจการมุ่งหวังกำไรทั่วไปดังที่ผู้เขียน



ได้กล่าวไว้ในตอนต้นตรงที่ การดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมมีกำไรคำนึงถึงผลประโยชน์กลับมายังสังคมเป็นหลัก เป้าหมายของการสร้างกำไรจากการประกอบธุรกิจไม่ได้เน้นการคืนกำไรให้เจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น หากแต่เป็นการนำผลกำไรที่ได้กลับมาช่วยเหลือชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืนให้คนในชุมชนสามารถดูแลและเลี้ยงตัวเองได้ในระยะยาว หรือหากเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมก็จะคำนึงถึงการดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบใดๆ ต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาวเช่นกัน

ร้าน Green Ladies เป็นเพียงแค่ตัวอย่างหนึ่งของกิจการเพื่อสังคมที่ผู้เขียนยกตัวอย่างมาเท่านั้น ทั้งในประเทศไทยเองและต่างประเทศ ยังมีกิจการเพื่อสังคมที่น่าสนใจอีกมากมายและมีลักษณะของการประกอบธุรกิจที่แตกต่างกันออกไป หากท่านผู้อ่านสนใจอยากจะทำธุรกิจไปพร้อมๆ กับการช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยแล้ว แนวทางการดำเนินธุรกิจแบบกิจการเพื่อสังคมก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษาให้ลึกซึ้งมากที่สุดทีเดียว ถ้ามีโอกาสผู้เขียนจะขอมาเล่าเกี่ยวกับกิจการเพื่อสังคมที่ดำเนินกิจการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศว่ามีธุรกิจอะไรบ้างที่น่าสนใจแล้วนำผลกำไรที่ได้ไปช่วยเหลือสังคมในด้านไหนกันบ้าง สำหรับฉบับนี้ขอกล่าวคำว่า....สวัสดิ์ **QM**

